

УДК [351.75:324:342.9](477)

Анатолій Крижановський
Національний університет “Львівська політехніка”,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри кримінального права і процесу
Інституту права, психології та інноваційної освіти
anatolii.s.kryzhanivskyi@lpnu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2432-5285>

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК ОБ’ЄКТ ФІНАНСОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

<http://doi.org/10.23939/Law2023.37.271>

© Крижановський А., 2023

Розглянено, на підставі комплексного системного аналізу в умовах реформування економіки, фінансову безпеку як об’єкт фінансових кримінальних правопорушень. Використано еволюційний, формально-юридичний та порівняльно-правовий методи дослідження кримінально-правових явищ. Заходи кримінально-правового захисту фінансової системи країни нині не ефективні, не враховують зміни, які відбуваються у сфері фінансової діяльності держави, що призводить до зміни об’єкта фінансових кримінальних правопорушень. Це зумовлює актуальність дослідження. Об’єктом дослідження є сукупність суспільних відносин, що виникають у зв’язку зі скоєнням кримінальних правопорушень у сфері фінансової діяльності держави.

Предметом дослідження є норми кримінального законодавства. Виявлено особливості криміногенно-утворювальних ознак, що обумовлюють специфіку складу кримінального правопорушення та інших категорій вчення про кримінальні правопорушення у контексті фінансового правопорушення. Охарактеризовано підстави визначення об’єктом фінансових кримінальних правопорушень фінансову безпеку, з погляду на інтереси фізичних і юридичних осіб, суспільства та держави, суспільні відносини у сфері фінансової діяльності, суспільну небезпеку у контексті порушень фінансового законодавства.

Відзначено, що адекватна відповідь на загрозу фінансової злочинності з позиції кримінального закону можлива за умови подальшого комплексного дослідження питань кримінальної відповідальності за фінансові кримінальні правопорушення, своєчасного уточнення кримінального закону у відповідь на реформування фінансових відносин та виникнення нових форм фінансової злочинності, якісного методологічного забезпечення правозастосовної практики, що сприяє виробленню єдиних підходів щодо забезпечення фінансової безпеки особи, суспільства та держави.

Ключові слова: безпека, фінанси, фінансова безпека, фінансова діяльність, фінансове законодавство, кримінальні правопорушення.

Постановка проблеми. Сучасні фінансові відносини як сфера скоєння фінансових кримінальних правопорушень кримінальних правопорушень характеризуються внутрішньою архітекту-

рою, що постійно ускладнюється, розширенням складу учасників, поглибленням спеціалізації, використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, виникненням і швидким поширенням принципово нових видів фінансових активів (цифрових фінансових активів, цифрових валют). Це неминуче відбивається у фінансових кримінальних правопорушеннях, виводячи їх у новий рівень. Можна сказати, що настав вік злочинності, у структурі якої фінансові кримінальні правопорушення, хоча не переважають, але є головною руйнівною силою, завдаючи найбільшої шкоди учасникам економічних відносин.

У країнах Європейського Союзу приймаються спеціальні закони протидії фінансовій злочинності, формуються спеціалізовані органи для розслідування фінансових кримінальних правопорушень, створено спеціальні суди, призначені до розгляду відповідної категорії справ.

Аналіз дослідження проблеми. Кримінально-правовій охороні правосуддя присвячена значна кількість наукових робіт серед яких праці: П. П. Андрушко, О. М. Бандурка, А. В. Воронцов, В. К. Гришук, С. Є. Дідик, Є. М. Єднак, Ю. В. Калініченко, О. М. Литвинов, Р. І. Мельник, В. В. Налуцишин, В. Л. Ортинський, О. Б. Харченко, Л. В. Чернозуб, В. В. Шаблистий, І. С. Яковець та інших вчених. Наукове пізнання об'єкта фінансових кримінальних правопорушень у всіх його аспектах і нерозривного зв'язку з архітектурою фінансових відносин, яка стрімко ускладнюється, визначення об'єкту фінансового кримінального правопорушення побудова є актуальним і науковим завданням.

Мета статті – дослідження фінансової безпеки як об'єкт фінансових кримінальних правопорушень.

Виклад основного матеріалу. Економічна сфера кримінального права України є наймолодшою підгалуззю кримінального права, що активно розвивається. На відміну від країн Європейського Союзу з більш розвинутою економікою та кримінально-правовими засобами її захисту, в Україні економічне кримінальне право почало формуватися значно пізніше у міру появи та поступового розвитку ринкової економіки.

У науковій літературі пропонується чимало критеріїв формування підгалузі кримінального права, серед яких найменш спірними видаються: особлива сфера праввідносин, що охороняються, зокрема регульованих масивом законодавства; наявність спеціальних норм Особливої частини, які відбивають специфіку підгалузі норм Загальної частини кримінального права; наукове визнання, підтверджене існуванням помітної кількості вузькоспеціалізованих дослідників і наукових праць, присвячених теоретичному розвитку підгалузі права.

Суттєвий імпульс до розвитку економічна сфера кримінального права отримала із прийняттям Кримінального кодексу України (далі – КК України) у 2001 році, який безперервно збагачується “економічними” кримінально-правовими нормами [1].

На сьогодні до системи кримінального права у сфері економіки належать переважно норми розділу VII “Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності” КК України, а також наділені “економічною” специфікою норми Загальної частини КК України. Велика кількість праць присвячена розробці кримінальних правопорушень проти власності та кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, що належать до економічного напрямку кримінального права.

Розмаїття економічних відносин неминуче призводить до спроб виділення серед кримінальних правопорушень, що входять до сфери економіки у кримінальному праві, самостійних груп кримінальних правопорушень, які посягають на певні економічні відносини. Такому поділу схильні наукові погляди вчених щодо кримінальних правопорушень у сфері економічної діяльності, передбачених нормами розділу VII УК України. Зроблено ряд спроб наукової класифікації. Однією з популярних є класифікація кримінальних правопорушень розділу VII КК України, кримінальні правопорушення: що порушують основи (загальні засади встановленого порядку здійснення підприємницької та іншої економічної діяльності); проти інтересів кредиторів; що порушують відносини

сумлінної конкуренції; що порушують встановлений порядок обігу грошей та цінних паперів; проти встановленого порядку зовнішньоекономічної діяльності; що порушують порядок обігу дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та іноземної валюти; проти встановленого порядку сплати податків і зборів [2, с. 185, 186].

Ця класифікація базується на принципах здійснення економічної діяльності, розроблених економічною наукою.

При різноманітті теоретичних підходів виявити визначення об'єкта фінансових кримінальних правопорушень досить важко. Навіть об'єкти досліджень, що збігаються у трактуваннях, різняться в класифікації фінансових кримінальних правопорушень. Це пояснюється складністю та багатогранністю фінансових відносин, що є основою об'єкта фінансових кримінальних правопорушень.

При розкритті змісту об'єкта дослідники зважають на понятійний апарат фінансового права. Фінанси розглядаються як сукупність економічних відносин щодо створення, розподілу та використання фондів коштів, або як сукупність фондів коштів.

Фінанси як економічні відносини розглядаються у “широкому” та у “вузькому” змісті. У “широкому” значенні їх метою є формування та використання державних і приватних фондів коштів. У “вузькому” значенні під фінансами розуміються економічні грошові відносини з акумулювання, розподілу та використання фінансових коштів держави та місцевих утворень із метою фінансового забезпечення управлінських функцій.

У деяких джерелах заперечується рівність фінансів та фінансових відносин. Останні визнаються ширшими за змістом, а фінанси (грошові фонди) визнаються їх об'єктом. Фінансові відносини розглядаються як фінансові відносини, у процесі яких за допомогою формування та використання фінансових фондів розподіляються грошові доходи, накопичені в результаті виробничої діяльності. Економічні відносини трансформуються у фінансові тоді, коли виникає публічний інтерес, що проводиться у життя владним суб'єктом, який реалізує фінансову політику.

Як наслідок, обов'язковим учасником фінансових відносин визнається держава, яка імперативно господарює, мобілізує, розподіляє та використовує фінансові ресурси. Тобто у класичному розумінні фінансові відносини потрібні для реалізації фінансових інтересів держави. Фінансові відносини ототожнюються із правовідносинами, маючи на увазі докладне регулювання нормами фінансового права.

Під фінансовою діяльністю розуміється діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування з утворення, розподілу, використання грошових фондів. У межах здійснення фінансової (управлінської діяльності) держава входить у фінансові відносини з іншими суб'єктами фінансової систем. Виразенням фінансової діяльності держави є правове регулювання фінансових відносин і реалізація органами державної влади та місцевого самоврядування наданих повноважень із накопичення, розподілу, використання грошових фондів країни та контролю у цій сфері [3, с. 11, 12].

У деяких джерелах зустрічається ширше розуміння фінансової діяльності як діяльності держави, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та окремих громадян, обумовлена наявністю в суспільстві товарно-грошових відносин, спрямована на створення, розподіл (перерозподіл) та використання фондів грошових коштів.

Фінансова система в інституційному аспекті – це сукупність фінансово-правових інститутів держави, що виконують функції фінансових фондів, сприяють мобілізації коштів у фінансові фонди, законному та раціональному витрачання на користь суспільства та держави. Фінансова система включає системи: грошову; бюджетну; податкову; банківську; систему державного та місцевого кредиту; майнового та особистого страхування; фінанси суб'єктів господарювання; фінанси населення.

У функціональному аспекті фінансова система отримала “широке” та “вузьке” тлумачення. Фінансова система у “широкому” сенсі сприймається як сукупність фінансових відносин щодо формування та використання грошових доходів (первинних, похідних, кінцевих).

У “вужькому” значенні фінансова система розглядається як сукупність суспільних відносин щодо утворення, розподілу та використання централізованих фондів (бюджетів бюджетної системи, державного та місцевого кредиту) та щодо створення умов для утворення та розподілу децентралізованих фондів (фінанси суб’єктів господарювання, населення, страхові фонди, банківський кредит) у необхідному публічному суб’єкту напрямі. У науковій літературі підкреслюється домінування публічного інтересу та публічно-владного суб’єкта [4, с. 54].

У більшості кримінально-правових досліджень “фінанси”, “фінансові відносини” та “фінансова діяльність” як об’єкти фінансових кримінальних правопорушень розуміються, відповідно, як публічні фінанси, фінансові відносини за участю держави та фінансова діяльність публічно-правових інститутів [5, с. 132].

Однак сучасне фінансове законодавство виходить за межі традиційних публічно-правових напрямів, наприклад бюджетного та податкового спрямування, представляючи найбільш складну комплексну галузь законодавства, що складається з сукупності кодифікованих нормативних актів, які поєднують регулювання публічно-правових і приватноправових фінансових відносин.

У деяких дослідженнях у країнах Європейського Союзу пропонується розширення предмета фінансового права за рахунок включення фінансових відносин на фінансовому ринку, які переважно регулюються нормами приватного права [6]. Робляться висновки про те, що предмет і метод фінансового права “розмиваються”. Фінансове право втрачає статус галузі права, утворюючи комплексну галузь фінансового законодавства, виділяючи публічне та приватне фінансове право.

В інших дослідженнях відстоюється статус фінансового права як галузі публічного права, але не заперечується можливість появи приватноправових конструкцій, несуттєва питома вага яких не ставить зазначений статус під сумнів [7]. Це відображає загальну тенденцію проникнення приватного інтересу та диспозитивних засад правового регулювання у традиційні публічні галузі права з утворенням комплексних інтегрованих систем.

Не зазіхаючи на статус фінансового права як галузі публічного права, не можна заперечувати сформовані публічні та приватні фінансові відносини, регульовані фінансовим законодавством, змішаний тип якого відзначається у фінансових дослідженнях.

Фінансово-правові норми включаються до нормативно-правових актів приватного права, які не спеціалізовані для регулювання сфери фінансових відносин. Критерієм виділення фінансово-правових норм є предмет фінансових відносин, під яким розуміються гроші й інші фінансові активи (фінансові інструменти та валютні цінності). Фінансове законодавство регулює звернення фінансових активів у формі придбання та відчуження, за винятком товарів, робіт і послуг, характерного для товарно-грошових відносин.

Фінансове законодавство представляє комплексну галузь законодавства, що складається з сукупності нормативно-правових актів, що поєднують регулювання публічно-правових і приватно-правових фінансових відносин. Особливої актуальності це питання набуває з урахуванням стрімкого розвитку інститутів особливої частини фінансового права, євроінтеграційних і глобалізаційних процесів, появи таких реалій, як диджиталізація, упровадження ІТ-технологій, електронних грошей тощо [8, с. 71].

Новий погляд на систему фінансового законодавства розширює зміст понять “фінанси”, “фінансові відносини” та “фінансова діяльність”, які використовуються для характеристики об’єкта фінансових кримінальних правопорушень, не обмежуючи їх сферою публічних фінансів.

Для визначення об’єкта фінансових кримінальних правопорушень слід зупинитися на основних, розроблених доктриною, концепціях об’єкта кримінальних правопорушень у сфері економічної діяльності.

Як об’єкт розділу VII “Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності” КК України розглядаються “суспільні відносини”, після чого уточнюється призначення або сфера здійснення. Об’єктом кримінальних правопорушень у сфері економічної діяльності визнається встанов-

лений порядок провадження підприємницької діяльності. Варіантом інтерпретації об'єкта розділу VII КК України є інтереси фізичних і юридичних осіб, суспільства та держави.

Зазначені підходи щодо визначення об'єкта кримінальних правопорушень у сфері економічної діяльності відображають розроблені теорією кримінального права основні концепції об'єкта кримінального правопорушення.

Концепція суспільних відносин як об'єкта кримінального правопорушення, що склалася в період до 1917 року і утвердилася в доктрині кримінального права до набуття Незалежності, перестала бути загально визнаною [9]. В альтернативних концепціях об'єктом кримінального правопорушення визнаються людина, суб'єктивні права та інтереси, які охороняються правом.

Суспільні відносини порушуються під час скоєння кримінальних правопорушень, але самостійними об'єктами не є. Кримінальний закон охороняє не суспільні відносини та правопорядок, а ті цінності (особу, суспільство, державу), заради яких відносини та правопорядок встановлюються.

У правовій аксіології виділяють цінності-цілі та цінності-кошти. Правовідносини (правопорядок) розглядаються як цінності-засоби, що забезпечують реалізацію цінностей-цілей вищого порядку (соціальних благ особи, суспільства та держави) [10].

Об'єкт кримінального правопорушення повинен мати властивості цінності-мети, зв'язок із сутнісним (матеріальною ознакою кримінального правопорушення – суспільною небезпекою).

Суспільна небезпека як деструктивний, дестабілізуючий вплив протиставляється безпеці соціальної цінності, під якою розуміється стан її захищеності [11, с. 487]. Безпека визнається однією з основних правових цінностей-цілей (як справедливість, свобода, рівність, демократія). На цих міркуваннях будується концепція об'єкта кримінального правопорушення, під яким розуміється соціальна безпека. У розвиток цієї концепції теорії кримінального права об'єктами кримінального правопорушення визнаються окремі види соціальної безпеки.

Правовідносини пропонується не виключати повністю з об'єкта кримінального правопорушення, якщо шкода такому об'єкту завдається у вигляді порушення пов'язаних із ним правовідносин. Фінансові відносини, всупереч поширеній в юридичній літературі думці, не можуть бути визнані самостійним об'єктом фінансових кримінальних правопорушень, тому що не мають статусу цінності-мети. Фінансові відносини існують для фінансового забезпечення потреб їх суб'єктів та вирішення завдань, що стоять перед ними. Фінансове забезпечення є умовою фінансової стійкості та стабільного розвитку суб'єктів фінансових відносин. Фінансова стабільність характеризує стан фінансової безпеки.

Серед загроз фінансовій безпеці виділяють фінансові правопорушення, які через дестабілізацію фінансових відносин призводять до припинення фінансової безпеки. Фінансова безпека є тією цінністю-метою, на яку посягають фінансові правопорушення, а фінансові відносини – цінністю-засобом, через порушення якої завдається шкоди цінності-цілі.

Фінансова безпека – це узгодженість та збалансованість фінансової системи, здатність її протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам і забезпечувати в процесі функціонування захист національних фінансових інтересів на всіх рівнях господарювання [11, с. 222].

Об'єктом фінансових кримінальних правопорушень слід визнати фінансову безпеку, під якою розуміється фінансова стійкість суб'єктів фінансових відносин, шкода якій завдається через порушення встановленого порядку обігу фінансових активів (грошових коштів, фінансових інструментів).

У юридичних дослідженнях під фінансовою безпекою розуміється стан захищеності фінансових інтересів держави (макрорівень) та суб'єктів господарювання (мікрорівень). Такий підхід дозволяє включати до складу об'єкта фінансових кримінальних правопорушень фінансову безпеку у сфері публічних фінансів і у сфері приватних фінансів.

Фінансові кримінальні правопорушення є децентралізованою групою кримінальних правопорушень, передбачених нормами розділу VII КК України. З огляду на це, без зміни чинної структури Особливої частини КК України не може бути виділений єдиний видовий об'єкт. Маючи певну спільність, склади кримінальних правопорушень можуть бути згруповані за критерієм загального

об'єкта злочинного посягання (групового об'єкта). Таким об'єктом є фінансова безпека фізичних і юридичних осіб, суспільства та держави, що забезпечується дотриманням встановленого порядку обігу фінансових активів, регламентованого фінансовим законодавством.

Оскільки фінансова безпека може бути розглянута в загальному та в конкретних напрямках, можуть бути виділені групові об'єкти, що відповідають конкретним напрямкам фінансової безпеки.

До об'єктів фінансових кримінальних правопорушень доцільно зарахувати фінансову безпеку у сфері: публічних фінансів – щодо доходів бюджету, видатків бюджету, державного кредиту; фінансового ринку – кредитного, валютного, цінних паперів; ринку дорогоцінних металів та каміння; ринку інвестицій; фінансової інфраструктури – щодо грошей і фінансових інструментів, функціонування фінансових інституцій.

Зазначена система об'єктів фінансових кримінальних правопорушень відображає європейський стан кримінально-правової охорони фінансової безпеки фізичних і юридичних осіб, суспільства та держави.

Європейська концепція фінансового кримінального правопорушення вимагає врахування актуальної архітектури фінансових відносин, що суттєво розширилися та ускладнилися за рахунок появи нових учасників, поглиблення їхньої спеціалізації, виникнення нових видів фінансових активів, наприклад цифрових фінансових активів та цифрових валют.

Реформування фінансових відносин супроводжується появою нових актів фінансового законодавства, що поєднують імперативні публічно-правові та диспозитивні приватноправові норми. Розширення сфери застосування фінансового законодавства з відмовою від публічно-правової парадигми неминує призводити до перегляду концепції фінансових кримінальних правопорушень, яка не може сприйматися як зазіхання виключно на сферу публічних фінансів.

Сфера фінансових кримінальних правопорушень розширюється з розвитком фінансового ринку та фінансової інфраструктури. Об'єктом фінансових кримінальних правопорушень визнається фінансова безпека фізичних і юридичних осіб, суспільства та держави, яка має властивості цінності-мети. Фінансові відносини включаються до об'єкта фінансових кримінальних правопорушень як цінності-засоби, що забезпечують захист фінансової безпеки як цінності-мети.

Висновки. Під фінансовою безпекою розуміється забезпечення фінансової стійкості та стану захищеності фінансових інтересів держави (макрорівень) та інших учасників фінансових відносин (мікрорівень).

Теоретична конструкція системи фінансових кримінальних правопорушень включає три групи кримінальних правопорушень, що посягають на фінансову безпеку: кримінальні правопорушення проти публічних фінансів, кримінальні правопорушення проти фінансового ринку та кримінальні правопорушення проти фінансової інфраструктури, що повною мірою відповідає організації фінансових відносин у Європейському Союзі.

Під фінансовим кримінальним правопорушенням розуміється заборонене нормами Кримінального кодексу України під загрозою покарання навмисне суспільно небезпечне діяння, що посягає на фінансову безпеку фізичних і юридичних осіб, суспільства та держави, яка забезпечується дотриманням встановленого порядку обігу фінансових активів (грошових коштів, фінансових інструментів), регламентованого фінансовим законодавством України.

Склад та інші категорії вчення кримінальних правопорушень мають специфічні особливості щодо фінансового кримінального правопорушення. Від розуміння та обліку специфічних особливостей залежить ефективність нормотворчої та правозастосовної діяльності у боротьбі з фінансовими кримінальними правопорушеннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний кодекс України : Закон України № 2341-III від 05.04.2001 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Волинець Р. (2017). Система злочинів у сфері господарської діяльності з урахуванням останніх змін кримінального законодавства // Підприємництво, господарство і право. № 11. С. 184–189.
3. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Проць І. М., Лозинський Ю. Р. (2018). Правове регулювання фінансового контролю в Україні : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 267 с.
4. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Проць І. М., Лозинський Ю. Р. (2022). Фінансове право України : навч. посіб. Львів : СПОЛОМ, 2022. 394 с.
5. Вітко О. Ю. (2021). Родовий об'єкт кримінальних правопорушень в сфері фінансової системи // *Dictum factum*. 2021. № 2 (10). С. 127–136. DOI <https://doi.org/10.32703/2663-6352/2021-2-10-128-138>.
6. Bruce G. Carruthers. (2020). Law, governance, and finance: introduction to the Theory and Society special issue. URL : <https://link.springer.com/article/10.1007/s11186-020-09390-5>. DOI <https://doi.org/10.1007/s11186-020-09390-5>.
7. Danny Busch. (2022). The future of EU financial law // *Capital Markets Law Journal*. 2022. Vol. 17. Issue 1. P. 52–94. DOI <https://doi.org/10.1093/cmlj/kmab038>.
8. Ковалко Н. М. (2021). Соціально-економічні трансформації суспільства та їх вплив на побудову системи фінансового права. URL : https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2021/Conf_05.10.21/Conf_05.10.21_11.pdf.
9. Таций В. Я. (1988). Объект и предмет преступления в советском уголовном праве. Харьков : Вища школа, 1988. 198 с.
10. Серебро В. М. (2015). Цінності в юридичній аксіології // Актуальні проблеми держави і права. № 75. С. 76–83. DOI: <https://doi.org/10.32837/apdp.v.0i75.190>.
11. Остапенко О. І., Ковалів М. В., Гулак Л. С., Єсімов С. С. (2021). Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб. Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с.
12. Гетманець О. (2020). Фінансова безпека як об'єкт правового регулювання // Підприємництво, господарство і право. 2020. № 3. С. 218–223. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.3.37>.

REFERENCES

1. Kryminalnyy kodeks Ukrayiny. [Criminal Code of Ukraine]. (2001). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].
2. Volynets R. (2017). Systema zlochyniv u sferi hospodarskoyi diyalnosti z urakhuvannyam ostannykh zmin kryminalnoho zakonodavstva. [The system of crimes in the sphere of economic activity taking into account the latest changes in criminal legislation]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. No. 11. P. 184–189 [in Ukrainian].
3. Kovaliv M. V., Yesimov S. S., Prots I. M., Lozynskyy Y. R. (2018). Pravove rehulyuvannya finansovoho kontrolyu v Ukrayini: navchalnyy posibnyk. [Financial law of Ukraine: a study guide]. Lviv : Lvivskyy derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav. 267 p. [in Ukrainian].
4. Kovaliv M. V., Yesimov S. S., Prots I. M., Lozynskyy Y. R. (2022). Finansove pravo Ukrayiny: navchalnyy posibnyk. [Financial law of Ukraine: a study guide]. Lviv : SPOLOM. 394 p. [in Ukrainian].
5. Vitko O. Y. (2021). Rodovyy obyekty kryminalnykh pravoporushen v sferi finansovoyi systemy. [The generic object of criminal offenses in the field of the financial system]. *Dictum factum*. No. 2 (10). P. 127–136. DOI <https://doi.org/10.32703/2663-6352/2021-2-10-128-138> [in Ukrainian].
6. Bruce G. Carruthers. (2020). Law, governance, and finance: introduction to the Theory and Society. special issue. URL : <https://link.springer.com/article/10.1007/s11186-020-09390-5> DOI <https://doi.org/10.1007/s11186-020-09390-5>.
7. Danny Busch. (2022). The future of EU financial law. *Capital Markets Law Journal*. Vol. 17. Issue 1. P. 52–94. DOI <https://doi.org/10.1093/cmlj/kmab038>.
8. Kovalko N. M. (2021). Sotsialno-ekonomichni transformatsiyi suspilstva ta yikh vplyv na pobudovu systemy finansovoho prava. [Socio-economic transformations of society and their impact on the construction of the financial law system]. URL : https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2021/Conf_05.10.21/Conf_05.10.21_11.pdf [in Ukrainian].
9. Tatsyy V. Ya. (1988). Obekt y predmet prestuplenyya v sovet-skom uholovnom prave. [The object and subject of a crime in Soviet criminal law]. Kharkov : Vyshcha shkola. 198 p. [in Russian].
10. Serebro V. M. (2015). Tsinnosti v yurydychniy aksiolohiyi. [Values in legal axiology] *Aktualni problemy derzhavy i prava*. No. 75. P. 76–83. DOI: <https://doi.org/10.32837/apdp.v.0i75.190> [in Ukrainian].
11. Ostapenko O. I., Kovaliv M. V., Hulak L. S., Yesimov S. S. (2021). Administratyvne pravo Ukrayiny (zahalna chastyna) : navchaln. posib. [Administrative law of Ukraine (general part): study guide]. Lviv : SPOLOM. [in Ukrainian].

12. Hetmanets O. (2020). Finansova bezpeka yak obyekt pravovoho rehulyuvannya. [Financial security as an object of legal regulation]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. No. 3. P. 218–223. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.3.37> [in Ukrainian].

Дата надходження: 17.02.2023 р.

Anatolii Kryzhanovskyi

Lviv Polytechnic National University,
PhD, Senior Lecturer of the Department
of Criminal law and Procedure
at Educational and Scientific

Institute of Jurisprudence, Psychology and Innovative Education
anatolii.s.kryzhanivskyi@lpnu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2432-5285>

FINANCIAL SECURITY AS AN OBJECT OF FINANCIAL CRIMINAL OFFENSES

The article considers financial security as an object of financial criminal offenses based on a comprehensive systemic analysis in the context of economic reform. Evolutionary, formal-legal and comparative-legal methods of research of criminal-legal phenomena are used in the research. Measures of criminal legal protection of the countrys financial system are currently not effective, they do not take into account the changes that are taking place in the field of financial activity of the state, which leads to a change in the object of financial criminal offenses. This determines the relevance of the research. The object of the study is a set of social relations arising in connection with the commission of criminal offenses in the sphere of state financial activity. The subject of the research is the norms of criminal legislation. The peculiarities of criminogenic-formative features, which determine the specificity of the composition of a criminal offense and other categories of the doctrine of criminal offenses in the context of a financial offense, have been revealed.

The grounds for determining the object of financial criminal offenses are financial security from the point of view of the interests of individuals and legal entities, society and the state, public relations in the field of financial activity, public danger in the context of violations of financial legislation. It was noted that an adequate response to the threat of financial crime from the point of view of the criminal law is possible under the condition of further comprehensive research on issues of criminal liability for financial criminal offenses, timely clarification of the criminal law in response to the reform of financial relations and the emergence of new forms of financial crime, qualitative methodological support of law enforcement practice, which contributes to the development of unified approaches to ensuring the financial security of the individual, society and the state.

Key words: security, finance, financial security, financial activity, financial legislation, criminal offenses.